

Časopis „NAPREJ“ izhaja dvakrat mesečno in sicer 4. in 18.

Uredništvo, administracija in ekspedija: Idrija št. 446.

Vse denarne pošiljatve na naslov:

Upravništvo „Naprej“.

Vse dopise in spise na uredništvo.

NAPREJ!

Lastnik lista:

„Idrijska okrajna organizacija.“

Naročnina za celo leto: v Idriji (brez donašanja na dom): K 1-92, (z donašanjem na dom): K 2-40, po pošti K 2-50; v Nemčiji 3 krone.

Posamezne številke 8 vin.

Sem s splošno in enako volilno pravico za kranjski deželni zbor!

Ta klic mora zadoneti po vsem Kranjskem. Klerikalci pod vodstvom dr. Kreka in dr. Šusteršiča nameravajo izvršiti gnjusen atentat na volilni reformi. Svoje obljube, da se bodo z vso svojo močjo potegovali za uresničenje volilne reforme, temelječe na splošni, enaki in tajni volilni pravici, so ti gospodje, ki se skrivajo pod firmo „Slovenske ljudske stranke“, zdavnaj pozabili. Zdaj rešujejo kmeta, seveda ne revnega, teptanega, izkoriščevanega kmeta, ampak takozvane bogatine kakor Pogačnik, Demšar, Zabret, Lavrenčič... Tudi meščane rešujejo, meščane, ki se pišejo: Goli, Treven, Didič, Pavšlar, Verbič. Kaj jim mar delavsko ljudstvo? Kaj jim mar nemaniči po tovarnah, rudnikih, po kmetijah in obrtnih delavnicah? Za te so nebesa ali pekel, Bog in hudič.

Delavsko ljudstvo na Kranjskem! Vzdrami se, združi se v socialno-demokratsko stranko in boj se za novo ljudsko družbo proti današnji izkoriščevalski družbi.

Za sedaj pa stopi na plan za splošno in enako volilno pravico v kranjski deželni zbor. Atentat, ki se pripravlja, se mora preprečiti. Klic brezpravnih naj zadoni tako, da se bo slišal povsod, da se bo zbudil tudi najbolj zakrknjeni ter da bodo izpregledali in videli prijatelje in sovražnike.

V organizacijo!!!

Delavci! Vsak zaveden in pošten delavec mora biti član socialno-demokratske stranke, kot tak pa mora biti član lokalne organizacije. Le kdor vrši svoje dolžnosti k stranki, je član stranke. Zato mora vsak zaveden delavec čitati strankine liste, brošure in knjige, razširjati jih neumorno med tovariši, odrajtovati strankarski davek in biti član strankinih organizacij.

Iz literature.

Nekaj novih dobrih knjig in brošure je zopet izdalo na Slovenskem. Veselo znamenje boljših časov za naš narod, kajti pouka je potreba, pouka o rečeh, ki so današnji precejšnje aktualne važnosti.

Dr. Dragotin Lončar, profesor na idrijski mestni realki, je napisal krasno delo „O šolski reformi“, ki je izhajalo najpoprej v „Učiteljskem tovarišu“ in sedaj tudi v založbi uredništva „U. T.“ izšlo v lični brošuri. Kdor prebere to delo, mora vesel vzklikniti: takih del nam je potreba, tako možatih besed, takih idej in misli. Dr. Dragotin Lončar razpravlja o šoli in slika ideal modernih ljudi: svobodno šolo. Razmotriva o ljudski šoli, o srednji šoli (tu mu je vzor enotna šestrazredna srednja šola) in o vseučilišču. Posebno poglavje je posvečeno „ženski izobrazbi in ženski vzgoji“. Odločno nastopa pisatelj za odpravo dualističnega sistema, ki loči v vzgoji moški spol od ženskega. Lepo poglavje je tudi o izpre-

membri sedanjega načina šolske organizacije. Lepa knjižica končuje z razlago svobodne šole, ki je ideal prihodnosti. Pisatelj je prepričan :

„Da se še marsikaj lahko uresniči že sedaj, ali eno je gotovo: šele iz razvalin absolutistične cerkve in ž njo združene kapitalistično - militaristične države se more dvigniti v vsem svojem veličastvu ponosna stavba svobodne kulture, ki odreši poedinca in skupnost. Najprej mora pasti nazor, da je obstoj človeške družbe boljše zavarovan v jetnišnicah in kaznilnicah, v prisilnih delavnicah in vojašnicah, nego v šoli in kulturi, potem šele napoči človeštvu vstajenja dan. Ako tudi nihče izmed nas, ki stremimo za tem ciljem, ne doživi popolnega uresničenja svojih upov, svojega hotenja in teženja: zavest imamo, da pripravljamo pot. **Kdo hoče kam priti, mora začeti hoditi.** Predvsem pa mora vedeti, kod hodi njegova pot. In kdor si stavi za svoj cilj kulturno osvoboditev človeka, ta si mora biti svest, da taki visoki smotri brez kompromisa niso delo dne, marveč prihodnosti.“

Knjižica „o šolski reformi“ se priporoča vsakomur kot delo, ki bo razbistrilo mnogo nejasnih pojmov in prineslo obilno znamenitih idej.

„Svobodne Misli“ knjižnica je prinesla v svojem drugem zvezku studijo o „Primožu Trubarju in naši reformaciji“. — Štiristo let je letos odkar se je narodil Primož Trubar, prvi slovenski reformator. In slovenska sekcija „Svobodne Misli“ ni mogla krasnejše in plemenitejše praznovati štiristotnice rojstva Trubarjevega, kot baš s tem, da je izdala to knjižico. Kakšen ton preveva študijo, kaže konec, kjer pravi pisatelj.

Prof. Masaryk je zapisal: „Češki narod ne more biti klerikalen, vsa naša sila pomeni boj proti Rimu“, in isto moramo reči mi, če se spomnimo svoje reformacije, katere kulturno delo je ustavila in ubila rimska cerkev in nje jezuiti. Ne more biti drugače, kakor da ves naš boj velja tej cerkvi, temu Rimu. V tem je naša zmaga in poraz. In v znamenju tega boja slavimo štiristotletnico rojstva svojega prvega reformatorja,

začetnika slovenske kulture — Primoža Trubarja.

Čitajte „Primoža Trubarja“! Stane 50 vin.

Omenjati moramo tudi knjigo, ki je enako gorenjima vredna, da se čita. Izdala jo je „Slovenska Matica“ pod naslovom „Kamniške al Savinjske Alpe“, napisal pa jo je prof. Ferdinand Seidl v Gorici. Naši ljudje, ki niso brali nobene znanstvene knjige o postanku zemlje, o postanku gorovja, vodovja i. t. d. in ki verujejo, da je Bog v sedmih dneh svet ustvaril, bodo brez dvombe z velikim veseljem čitali razlaganja o tem, iz katerih dob zemeljske zgodovine je gradivo kamniških Alp, v katerih dobah so se pojavile gorotvorne sile in katere sile so končno izobrazile gorovje in doline ter jim dale današnje lice.

Le mal dokaz, kako zanimivo je ta knjiga pisana!

Na str. 76. beremo.

„V mlajših oddelkih starega veka so se pojavile že tudi rastline, ki se množijo s pravim semenom (semenske rastline). Prve izmed njih so bile še čisto podobne praprotim. Njih popolnejši nasledniki že nalikujejo našemu iglastemu drevju. Po vsej zemlji pa še ni bilo niti ene prave popolne cvetke. Omenili smo že, da je drevo živalskega življenja pognalo še v praveku zemeljskega razvoja šestero poglavitnih poganjkov. V prvem oddelku starega veka, to je v kambrijski formaciji, se nahajajo že okameneli svedoki vseh šestih nižjih poglavitnih razrastkov živalstva. Sedmi pa se je odcepil v starem veku, in sicer v silurski dobi. Takrat so nastopili hrbteničarji, seveda njih najnižje ustrojene oddelek: ribe. Iz premogove dobe so nam znane že višje stoječe dvoživke (amfibiji) in nekateri plazilci (reptiliji). Toda v starem veku še ni bilo živali toliko živahnega notranjega življenja in presnavljanja, ki ustvarja toplo kri. Nobena ptica ni oživljala pokrajine, noben sesalec ni gojil svojih mladičev. Gospodovale so v starem geološkem veku vseskozi

še nižje živali brez notranjega ogrodja, kajti bile so najbolj razprostranjene."

I. t. d. I. t. d.

„O šolski reformi“, „Primož Trubar in naša reformacija“ in „Kamniške ali Savinjske alpe“ so naslovi treh dobrih knjig — obravnavajo vsaka svoj predmet, ali vsaka podaje obilo novega za nas Slovence.

Zato pa sezite po teh treh knjigah!

A. K.

Kapitalistični razred.

Davki.

Če manjša posestnik v vedno večji meri kapitalistov delež pri večvrednosti — pa bodi to posredno, bodi neposredno, naj si tudi z zvišanjem vzdrževalnih stroškov za delavce — manjša pa ga skoro v enaki meri tudi država.

Moderna država je s kapitalističnim razredom in po njem postala velika.

Prav tako pa je bilo na drugi strani najmočnejše sredstvo, da se je kapitalistični razred tako visoko povzdignil. Oba sta se vzajemno pospeševala. Kapitalistični razred ne more biti brez države. On potrebuje njenega varstva na zunaj in znotraj.

Čimbolj se kapitalistični proizvodjalni način razvija, tem ostrejša so nasprotja in navskrižja, ki jih rodi; tembolj zamotano je celo njegovo kretalo, tem večja je odvisnost posameznikov med seboj, tem večja je potreba po avtoriteti, ki nad njim stoji in zato skrbi, da vsakdo izpolnjuje dolžnosti, ki nastajajo iz njegovih gospodarskih funkcij. Tako občutno kretalo kot je današnji proizvodjalni način prenaša veliko manj s samopomočjo interesiranih poravnava nasprotstev in prepirov. Na mesto samopomoči stopa od države varovano pravo.

Kapitalistično izkoriščanje ni nikakor plod kakega določenega prava, ampak njegove potrebe so, ki so ustvarile danes veljavno pravo in ga privedle do vlade. To pa ne rodi izkoriščanja, skrbi le zato, da teče v gospodarskem življenju vse gladko naprej. Konkurenco smo označili za gonilno silo

današnjega proizvodjalnega načina, prav tako moremo pravo smatrati za mazilno olje, ki skrbi, da se nasprotstva pri drgnenju v gospodarskem življenju kolikor mogoče malo občutijo. Čimbolj pa nasprotstva pri drgnenju naraščajo, čim ostrejša so na eni strani nasprotja med izkoriščevalci in izkoriščevanci, med posedujočimi in neposedujočimi, temveč je tzv. lumpenproletarijata; čimbolj je na drugi strani vsak podjetnik v kapitalističnem razredu radi nemotenega napredovanja svojega podjetja navezan na prometno sodelovanje mnogoštevilnih drugih kapitalistov, tem silnejša je potreba po pravu, ki bi odgovarjala temu namenu, čim večja pa je potreba po silni državni moči, ki more pravu dati potrebni pritisk, tem razširjenejše je tudi uporabljavanje njenih organov — justice in policije.

Kapitalistom se ne gre le zato, da bi mogli v svoji deželi nemoteno proizvodjati, kupovati in prodajati. Zunanja trgovina igra že v naprej veliko vlogo v kapitalističnem proizvodjanju, in čimbolj postaja to vladajoče, tembolj se smatra ohranjanje in razširjevanje zunanjega trga za življenski interes celokupnega naroda. Ali na svetovnem trgu zadenejo kapitalisti enega naroda na konkurente drugih narodov. Da bi mogli s temi tekmovati, pokličejo državo na pomoč, ki naj izposluje njihovim pravicam spoštovanje ali — kar je še bolje — ki naj tuje konkurente odpodi. Kakor zagazijo države in monarhi vedno bolj v odvisnost kapitalističnega razreda, tako služijo tudi armade vedno bolj ne samo osebnim namenom monarhov, ampak tudi namenom kapitalističnega razreda. Vojske prenehujejo biti dinastične, postajajo trgovske in končno nacionalne, katere seveda v zadnji liniji tudi le provzročijo gospodarska nasprotja med kapitalističnimi razredi posameznih držav.

Kapitalistična država zato ne potrebuje le velike uradniške armade v svrhu justice in policije (kakor tudi v svrhu oskrbe svojih financ), ampak tudi močne vojaške armade. Obe armadi v kapitalističnih državah neprestano raste; v najnovejšem času raste seve vojaška armada hujše kot uradniška.

Kolikor časa se znanosti ni uporabljalo v industrialni tehniki, toliko časa je bilo tudi v vojaški tehniki malo izprememb. Ko pa so v industrijo stroji prišli do prave veljave in jo v vedno revolucijo potisnili, so tudi za stroje, za vojske prenehali stari časi.

Vsak dan prinaša novo iznajdbo, katera pa komaj preiskušena in z velikimi stroški upeljana, zopet druga novost izpodrine. In mašin za vojske je vedno več, vedno so bolj komplicirane in bolj drage. Napredki v prevažanju omogočajo obenem, da se dovažajo na bojno polje vedno večje vojaške množice. Posledice tega se vidijo v vedno večjih in večjih armadah.

Iz teh okoliščin naraščajo v vseh evropskih veldržavah v zadnjih dvajsetih letih državni izdatki za vojaštvo (k temu je šteti tudi večino državnih dolgov) do strmoglavih višin.

Država postaja vedno bolj draga, njena bremena pa vedno bolj moreča. Kapitalisti in veleposestniki iščejo zato povsod tam, kjer imajo v rokah vajeti postavodajstva, odvrniti bremena kolikor le gre na ljudske razrede. Ali pri teh je vedno manj in manj dobiti in tako mora država kljub vsemu napenjanju gospodov izkoriščevalcev njih večvrednost vedno bolj zmanjševati.

Padanje dobička.

Za eno s pravkar opisanim razvojem raste množstvo vsega kapitala, kateri plodnosno nalaga kapitalistični razred v svojih različnih podjetjih „radi pridobivanja“ hitrejše nego izkoriščanje delavskega razreda, hitrejše, nego večvrednost, ki jo ustvarja.

Mi ne moremo vzrokov te prikazni, katerih porazumevanje zahteva večjega ekonomskega znanja, tukaj bližje obravnavati. En primer nam to pokaže.

Vzemimo prav v oči bodeč slučaj!

Primerjajmo ročnega tkalca pred sto leti, katerega je kapitalist kot obrtnika v domači industriji izkoriščal, strojnim tkalcem današnjih dni. Koliko je samo kapitala potreba,

da se omogoči zadnjemu delo, in kako malo ga je zadoščalo kapitalistu v domači industriji: plačal je tkalcu mezdo in mu dal volno in predivo, da ju je pretkal. Z ozirom na mezdo se ni veliko izpremenilo, ali strojni tkalec porabi danes mogoče stokrat več surovine nego ročni tkalec, in kakšne neznanke stavbe, parni stroji, tkalski stroji i. t. d. so potrebni, da sploh proizvaja strojno tkalstvo.

Še ena okoliščina pride v poštev; kapitalist pred sto leti, ki je imel v službi tkalca, je vložil v svoje podjetje le izdatke za delavske mezde in surovine; stalnega kapitala ni bilo vložnega, kajti denar za kolovrat ni k temu prištevati. Njegov kapital je imel nagli obrat, recimo v enem četrtletju se je enkrat obrnil; v svojem podjetju je bilo treba vložiti kapitalistu le eno četrtnino onega kapitala, ki ga je za celo leto rabil. Danes je pri strojnem tkalstvu znesek kapitala, ki ga je vložiti v stroje in poslopja, neznansko večji. Če se tudi kapital, ki se porabi za delavce in surovine, v istem času preobrne kot pred sto leti; za kapital, ki se je vložil v stroje in poslopja, pa je treba zelo dolge dobe, predno se preobrne.

Cela vrsta vzrokov deluje v nasprotni smeri, tako n. pr.: Upništvo, zlasti pa padanje vrednosti produktov, ki je potrebna posledica povečane produktivite dela. Ali ti vzroki niso nikakor v stanju, popolnoma odstraniti omenjeni razvoj. Ta razvoj je videti v vseh industrijskih panogah, v nekaterih rapreduje počasnejše, v nekaterih hitrejše, povzroča pa, da znatno raste množina kapitala, ki se vsako leto vlaga, ki seveda na sploh pada na delavčovo glavo v industriji.

Vzemimo, da je znašal ta kapital pred sto leti 1000 mark; vzemimo dalje, da je danes izkoriščanje petkrat večje nego tedaj, če je večvrednost, ki se je pred sto leti proizvajala, letno znašala 50 kron, znaša danes pri enaki letni mezdi 250 kron. Mnoštvo izdelane večvrednosti je v tem slučaju (absolutno) torej neznansko zraslo; v razmerju množine kapitala, ki ga vlaga kapitalist vsako leto, je pa večvrednost

padla; pred sto leti je znašalo to razmerje 50 procentov, sedaj znaša le 25 procentov.

To je seveda le primera; ali tendenca, ki to predočuje, resnično obstoji.

Skupna množina večvrednosti, ki se je v kapitalistični deželi izdala, je v neprestanem in naglem naraščanju; še hitrejše pa raste skupna množina kapitala, ki je last kapitalističnega razreda in ki je vložen v različnih kapitalističnih podjetjih. Če poleg tega pomislimo, da odščipujejo, kakor smo videli, državna bremena in zemljiška renta vedno več od množstva letno izdelane večvrednosti, potem bomo razumeli, da je množstvo večvrednosti, ki v letu povprečno odpada na gotovo svoto kapitala, v neprestanem upadanju, kljub temu, da je izkoriščanje delavčeve vedno večje.

Dobiček, to se pravi, oni del večvrednosti, ki ostane kapitalističnemu podjetniku, kaže torej tendenco, da pada v razmerju skupnega vloženega kapitala, ali drugače izraženo, tekom razvoja kapitalističnega proizvodnega načina postaja dobiček, ki ga daje določena cena kapitala, na sploh vedno manjši. Seveda velja to povprečno za večje časovne dobe. Znamenje tega padanja je neprestano padanje obrestne mere.

Med tem ko ima torej izkoriščanje delavca tedenco stopanja, kaže dobiček kapitalista tedenco padanja. To nasprotstvo je eno izmed posebnih nasprotstev kapitalističnega proizvodnega načina, ki je v tem oziru prav bogato!

Iz tega padanja so sklepali, da bo kapitalistično izkoriščanje samoodsebe prenehalo, kapital da bo končno dal le malo dobička, da bodo kapitalisti stradajoč iskali dela in kruha. To bi veljalo pa le tedaj, če bi dobiček neprestano padal, medtem ko bi množstvo skupnega kapitala vedno isto ostalo. To pa ni tako. Mnoštvo skupnega kapitala

raste pri kapitalističnih narodih hitreje nego pada dobiček. Prirastek kapitala je predpogoj padanja dobička, in če pada obrestna mera od 5% na 4%, od 4% na 3%, se dohodki kapitalista ne zmanjšajo, kajti njegov kapital je med tem narastel od enega milijona na dva in štiri milijone.

Padanje dobička, oz. obrestne mere ne pomenja nikakor zmanjšanja dohodkov kapitalističnega razreda; kajti množstvo večvrednosti, ki pripada kapitalističnemu razredu, vedno pada; to padanje zmanjšuje le dohodke onih kapitalistov, ki niso v stanju da bi primerno povečali svojega kapitala. Tekom gospodarskega razvoja lastnika stopa vedno višje ona meja, pri kateri začneja kapital svojega stanju, „primerno“ izdrževati. Vedno večja postaja ona svota denarja ali vrednosti premoženja, ki se jo potrebuje, da se more brez lastnega dela od dela drugih živeti. Kar je bilo pred petdesetimi leti znatno premoženje, je danes bagatela.

Če padata dobiček in obrestna mera, ne povzroči to, da propada kapitalistični razred, ampak da se zoži krog onih, ki so člani kapitalističnega razreda. Vsako leto se iz tega razreda izločijo mali kapitalisti in se izpostavijo enakemu smrtnemu boju kot so izpostavljeni rokodelci, mali trgovci in mali kmetje; smrtnemu boju, ki traja krajšo ali daljšo dobo, ki pa končno konča za nje ali za njihove otroke s padom v proletarijat. Karkoli le poskusijo, da bi utekli svoji usodi, pospešuje le njih pogin.

Strmeti je, kako veliko množstvo neumnih se še najde, katere vsak slepar pregovori, da mu zaupajo denar, če jim le obljubi zato visoke obresti. Ljudje pa praviloma niso tako neumni, kot je videti; sleparsko podjetje je le zadnja bilka, katere se oklepajo, da bi se njihovo malo premoženje primerno obrestovalo. Ni toliko požrešnost, nego potreba, ki jih zaslepljuje!

Nadaljevanje sledi.

ZMES.

O starostnem in onemoglostnem zavarovanju bo morala državna zbornica letos razpravljati; klerikalci vseh strank pa so nasprotni vsakemu zavarovanju delavcev — dokler ne bodo tudi mali kmetje zavarovani. Zakaj to? Zato ker vedo, da so vsa pripravljala dela za delavsko zavarovanje že dogotovljena, za zavarovanje samostojnih malih kmetov in obrtnikov pa še ni nobene materialne skupaj. Za zavarovanje delavcev so čisto drugi pogoji potrebni kot bodo pri zavarovanju samostojnih kmetičev in obrtnikov. To klerikalci vedo, in ker so proti delavskemu ljudstvu, hočejo to zavarovanje preprečiti, oziroma ga še nekaj let zavlačiti. No, upamo pa, da se bo socialno-demokratskim poslancem posrečilo klerikalcem zmešati njih protidelavske naklepe.

Arnold Dodel — umrl. V Curihu na Švicarskem je umrl znameniti učenjak-prirodoslovec Arnold Dodel, ki je napisal mnogo izbornih knjig. Dodel je bil socialni demokrat in je mnogo pisal v delavske časopise. Njegovo delo „Mojzes ali Darwin“ bi se moralo preložiti na slovenski jezik, kajti ni dvombe, da bi vzbudilo po Slovenskem mnogo ljudi k resnemu razmišljanju in še k žilavejšemu boju proti klerikalizmu.

Pobožnost!! Ravnateljica oskrbovalnice otrok psevdonuna Fumagalijeva v Milanu je bila obsojena radi radi zlorabe sedmih otrok na deset mesecev ječe, duhovnik don Riva pa na 16 let ječe. Podrobno poročanje o razpravi proti temu dvema pobočnjakoma opuščamo, ker toliko gnjusobe ni kmalu še kakšen proces na svetlo prinesel. Ljubljanski „Slovenec“ ni o tem procesu ničesar poročal, kajti boji se, da bi njegovi „bravci“ izvedeli resnico. Laži o socialno-demokratskih priredbah pa ima vedno vse polno.

Kako angleški kapitalisti gospodarijo v Indiji? Angleški soc. dem. poslanec Keir Hardil je obiskal angleško indijsko kolonijo, kjer kopica Angličanov gospodarji in izkorišča nad 200 milijonov Indov. Povprečno zasluži indijski delavec 48 kron na leto;

indijski kmet ne zasluži niti toliko, komaj 30 kron na leto. Indi plačajo tri četrtine vsega davka v deželi. Kadar je le malo slaba letina, takrat razsaja po Indiji lakota in kolera. Po uradnih poročilih, ki so gotovo zanesljiva, je umrlo v Indiji od leta 1860 do 1900 petnajst milijonov Indov od glada. Poznavalec Vilem Hunter piše o Indiji, da trpi v Indiji nad 40 milijonov lakoto. Tako se godi v deželi, kjer ni organiziranega delavstva in kjer kapitalisti absolutno vladajo.

Deželni strankarski zbor češke socialno-demokratske stranke v deželi Češki se bo vršil 16. in 17. maja. Bo gotovo zopet precej ugodno vplival na razvoj stranke same.

Znamenita brošura Wahrmundova, ki nosi naslov: „Katoliški svetovni nazor in svobodna znanost“ in ki je bila dvakrat konfiscirana, izide kot interpelacija poslancev Johanisa, Nēmca in sodr. v založbi „Napreja“ tekom meseca maja. Opozarjamo vse sodruge, da si to brošuro naroče in prebero. „Slovenec“ se že sedaj zaletuje v našo založbo, češ: Wahrmundova brošura ni za nič, vsi „učenjaki“ so se proti nji izrekli i. t. d. Že prav, že prav — ljudje naj prebero brošuro, potem bodo že sodili o celi stvari.

Čitajte!! Brošure „o socializmu“, „o kmetiškem ljudstvu in socialni demokraciji“, o tem: „zakaj smo socialisti“ so izšle v založbi „Napreja“. Vsak, komur je mar razširitev socializma po Slovenskem, naj z vnemo razširja te brošure.

„Delavska tiskovna družba“ registrirana zadruga z omejeno zavezo, začne v najkrajšem času svoje delovanje. Na sodrugih po Slovenskem je, da bo zadržno poslovanje za stranko uspešno.

Na Češkem snujejo razredno-zavedni delavci prav pridno konsumna društva, ki prav lepo uspevajo. Socialno-demokratska stranka podpira z vso energijo potrebne ustanovitve. Zlasti se „Osrednje konsumno-

društvo" v Pragi prav lepo razvija. — Tudi mi na Slovenskem bomo morali združenemu življenju in gibanju posvetiti veliko več pažnje in nege, nego smo jo dozdej.

Na Velikonočne praznike je zborovala tudi ogrska socialno-demokratska stranka,

ki se je pečala glavno z volilno reformo v ogrski državni zbor. Državni poslanec sodr. Skaret je zastopal avstrijsko soc.-dem. stranko, referiral je tudi o vspehih bojov za volilno reformo v Avstriji. Ogrski socialni demokratje prav lepo napredujejo.

Iz idrijskega okraja.

Idrijsko delavstvo za „Delavsko tiskovno družbo“. Na shodu 20. aprila t. l. je sklenilo idrijsko moško delavstvo skupno prevzeti 80 deležev «Delavske tiskovne družbe» in je po svojem odboru takoj vložilo proponentom v roke 2000 K (reci in beri: dvatisoč kron). Za moškimi sodrugi pa niso hotele zaostati ženske, ki so takoj sklenile vzeti dvajset deležev ter so tudi vložile 500 K (reci in beri: petsto kron). Torej je vložilo en sam dan zavedno idrijsko delavstvo svoto 2500 kron. Založba «Napreja» se je temu pridružila ter prevzela daljnih 100 deležev in vložila tudi daljnih 2500 K. Posameznikov se je iz Idrije oglasilo dosedaj že 32, ki so vložili tudi že večjo svoto. Ni pa dvoma, da se jih ne udeleži še daljnih 68 tako, da bo Idrija sama prevzela 300 deležev. Mislimo, da bo agilnost in požrtvovalnost idrijskega proletariata vspešno tudi delavce po drugih krajih, da bodo enako idrijskim pristopili in podprli «Delavsko tiskovno družbo», ki naj bo pionir prosvete med delavstvom na Slovenskem. — Začasno se je priglašati pri sodr. Antonu Kristanu, uredniku «Napreja» v Idriji. Pristojnina znaša eno krono, delež pa 25 kron.

«Slovenec» se laže. Kadar odgovarjamo na glavno glasilo klerikalcev, moramo vedno zapisati: ««Slovenec» se laže», kajti resnica in pisci v «Slovencu» so vedno v prepiru. V št. z dne 25. aprila se laže «Slovenec», da «Kristana silno peče, ker je imel za postrežbo usmiljeno sestro» in pa «da grozi, da bo izdal Wahrmondovo brošuro». Kaj je res? Vsak čitatelj «Napreja», ki je prebral pismo sodr. A. Kristana na adresu lažnjivcev pri «Slovencu», vé, sodr. A. Kristana prav nič ne peče, ne usmiljena sestra in ne kaj drugega, in sodr. A. Kristan ni grozil, da bo izdal Wahrmondovo brošuro. Res je, da je sodr. A. Kristan razložil stvarno cel dogodek in da je naznanil slovenski javnosti, da se bo za grozno pregreho («ker je v njegovem domu stanovala usmiljena sestra») pokoril s tem, da izda znamenito Wahrmondovo brošuro v slovenskem prevodu. No, pa kaj kočete, klerikalci ne znajo zapisati resnice.

400 let bo letos, odkar obhajamo v Idriji slovesnost sv. Ahačija — piše «Slovenec» v idrijskih novicah z dne 25. aprila. Mi pa dostavljamo: 400 let bo letos, odkar strada v Idriji ubogo rudarsko ljudstvo. 390 let je bilo življenje rudarja v Idriji brez upa in nade na kako zboljšanje, šele zadnjih deset let, odkar

socialna demokracija razvija svoje ideje, se je nekoliko zboljšal prejšnji obupni položaj. «Slovenec» se tudi baha, da je nekdanje župnišče, sedanja čipkarska šola, stara skoro do 400 let. No, mi vemo, da so res dolgo dobo duhovniki absolutno vladali nad ubogim ljudstvom, zato se mu je pa vseh 390 let tako slabo godilo.

«Obrambeni sklad». Piše se nam: Sodrug urednik! Zadržan sem bil na velikonočni pondeljek in zato se nisem mogel udeležiti rudarskega shoda, ki je sklenil, da se obrambeni sklad obdrži še nadalje kot skupna last idrijskih zavednih rudarjev. Prav je bilo tako. Jaz bi predlagal še to-le: Na prihodnjem rudarskem shodu se naj izmed odbornikov rudarske zadruge izbere enega moža, ki naj bi bil še naprej blagajnik «Obrambenega sklada». Mi rudarji bi potem lahko pri raznih priložnostih prispevali v «Obrambeni sklad». Prilike se vedno najdejo. Vsako leto enkrat pa bi pridedili glavno pobiranje, n. pr. vsak rudar bi dal eno krono, kar bi povzročilo, da bi se «Obrambeni sklad» vsako leto najmanj za en tisoč kron povečal. To je moje mnenje. Pa naj še drugi povedo svoje. S. M., rudar. Op. ured. Ideja sodr. S. M. je dobra in vredna uvaževanja!

Socialistično društvo «Naprej!» je imelo na velikonočno nedeljo svoj redni letni občni zbor, na katerem se je izvolil nov odbor; sedaj je predsednik društva sodrug Ivan Štravs, podpredsednik sodrug T. Brus, tajnik sodrug Fr. Peternelj, blagajnik sodrug Ivan Kogej. Na zboru je poročal načelstveno poročilo sodrug Tomaž Brus, tajniško poročilo sodrug Ivan Štravs, blagajniško poročilo sodrug Ivan Kogej. O delovanju društva na sploh je govoril sodrug Anton Kristan, ki razlagal tudi daljše cilje, za katerimi mora društvo hrepeneti, da jih doseže. — Delavci Idrije! Oklenite se socialističnega društva «Naprej!». Vsak zaveden delavec bodi član društva. Priglašate se pri članih odbora, mesečne doneske se vplačuje pri blagajniku Ivanu Kogejju.

Rudar Cunta se zahvaljuje vsem onim, ki so spremili njegovega pokojnega sina k poslednjemu počitku. Posebna srčna zahvala še mladinski organizaciji.

Ubogi «poslanec» Gostinčar je še vedno odgovorni urednik nekega umazanega lista. No, sram tega «poslanca» ni prav nič.

Gostinčar je postal kar naenkrat mučenik resnice in pravice. Kasacijsko sodišče je izreklo, da je sodba, s katero se je oprostil g. J. N. od obsodbe v tožbi Gostinčar proti Novak napačna. No, no — flajsterček je včasih dober. Resnice, za katero se je šlo, pa še vendar ni pred nami.

Na shodu 20. aprila se je nabralo v obramben sklad 123 K 25 vin., do 27. aprila pa so prinesli nekateri rudarji v pisarno O. K. D. še 3 K 85 v tako, da se je obrambeni sklad zvišal za 127 K 10 vin. Rudarji! Spominjajte se pri raznih prilikah «Obrambenega sklada»!

Kašelj.

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkuša o olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

5120 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko: «Tri jelke». — Zaloga pri

Danielu Pircu, lekarnarju v Idriji.

Wahrmundova brošura izide v kratkem.

Novo! Novo!

Izšla je v založbi časopisa „Naprej!“
v Idriji brošura

„Proletarijat“

ki jo je napisal **Karol Kautsky**, poslovenil **Anton Kristan**. Brošura «Proletarijat» obravnava sledeče predmete: «Proletarec in rokodelski pomočnik», «Delavska mezda», «Razpad» proletarske rodbine», «Prostitucija», «Industrijska rezervna armada», «Ristoča razsežnost proletarljata» in «Trgovski in izobraženi proletarijat»

Cena brošuri **30 vinarjev.**

POZOR:

Ali poznate izvrstni **slovenski** izdelek, ki se dobiva pri vsakem trgovcu pod imenom

„zvezdna“ kavina primes

Pripravite torej svoj zajutrek za poskušnjo s tem izbornim izdelkom in prepričali se boste, da

nadomestuje ta izdelek domače slovenske tovarne

„zvezdna“ kavina primes

vsako podobno blago iz nemških tovarn, na katero ste se morda vsled neprestanega vsiljevanja privadi i.

Zahtevajte odločno pri svojem trgovcu, naj se vam da

„zvezdna“ kavina primes

in zavrnite vsak drug izdelek!

Prva jugoslovanska tovarna za kavine surogate v Ljubljani